Gorlickie dialogi — wywiad z panem Józefem Grybosiem

Wywiad z panem Józefem Grybosiem dotyczący wybuchu II wojny światowej, okupacji niemieckiej w Kwiatonowicach oraz pierwszych lat po wyzwoleniu.

Józef Gryboś

Urodzony 14 marca 1929 roku w Kwiatonowicach. Zmarł 19 grudnia 2022 r. Prowadził gospodarstwo rolne, następnie przebywał na emeryturze. Całe życie spędził w Kwiatonowicach.

Wywiad przeprowadzony przez Urszulę Karasińską (pracownika MBP w Gorlicach) w Kwiatonowicach.

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu „Patriotyzm Jutra”

Spis treści:

00:00:20 — „przed wojną mój ojciec Franciszek Gryboś był sołtysem Kwiatonowic”
00:00:30 — ucieczka mężczyzn na wschód w 1939 roku
00:01:20 — „młocka wtedy u nas była; na słomie, na podwórku, z pięćdziesięciu chłopa spało, a rano poszedł z nimi ojciec” (zawrócił w Lisówku koło Jasła i wrócił do domu)
00:03:30 — wyjazd na wschód Szczanieckiego (właściciela dworu w Kwiatonowicach) z żoną i karbowym oraz decyzja o powrocie (podjęta w Bieczu)
00:04:15 — współpraca grupy złożonej ze Szczanieckiego, Franciszka Grybosia, Józefa Grybosia, Antoniego Kalety (oficera wojska polskiego) oraz paru gospodarzy celem ochrony mieszkańców Kwiatonowic przed represjami niemieckimi
00:07:00 — „Szczaniecki był dobrym człowiekiem” — opis majątku (50 ha pola i 75 ha lasów), opowieść o karbowym (zarządzającym majątkiem)
00:10:00 — kopanie ziemniaków na pańskim polu (zarobek 50 gr za dzień, co równało się cenie 5 bułek; Szczaniecki pozwalał pracownikom ziemniaki — dodatkowo, oprócz wynagrodzenia)
00:10:55 — „pomagał (Szczaniecki) ludziom, jak biedny do niego przyszedł, to nie wyszedł biedny”
00:11:55 — pierwsi Niemcy w Kwiatonowicach
00:13:15 — „u nas my po jednej stronie domu, kucharze niemieccy po drugiej” — kwatery niemieckie w Kwiatonowicach w ponad stu domach
00:14:00 — trzy wojskowe jednostki niemieckie stacjonujące w Kwiatonowicach: Warsztaty Naprawcze („U nas, na podwórku, remontowano taśmy czołgowe i działa, które przestrzeliwano w kierunku Jasła”), Wysokogórska Dywizja Pancerna (używali tylko mułów do transportu) oraz Przyfrontowa Szkoła Oficerska
00:19:35 — „brat ojca — Józef Gryboś, nauczyciel z Poznania — uczył dzieci na boiskach, miedzach” — opis tajnego nauczania w Kwiatonowicach
00:20:30 — przyjazd razem z Józefem Grybosiem do Kwiatonowic przesiedleńców z Poznania (piętnastu rodzin, które rozlokowano w wiosce i wszyscy przeżyli)
00:23:15 — Przyfrontowa Szkoła Oficerska — opis szkolonych żołnierzy i miejsc ich nauki na przełomie 1943 i 1944 roku

00:25:20 — ok. trzydziestominutowa potyczka niemiecko-rosyjska w Kwiatonowicach, podczas której ginie czterech Niemców i trzech Rosjan (jeden Niemiec zginął od swojego granatu)
00:31:30 — „zabici leżeli w rowach do drugiego dnia, ojciec zrobił skrzynki i pochowano zabitych po dwóch w skrzyni na skraju drogi"; po wojnie ekshumacja zwłok i złożenie ich na cmentarzu wojskowym w Gliniku
00:33:30 — „wojna to straszna podłość i nic więcej"
00:34:00 — partyzanci w kwiatonowickich lasach; schronienie po akcji przeprowadzonej w okolicach Nowego Sącza lub Grybowa
00:35:20 — nazwiska granatowych policjantów z Biecza: Jajko i Zima (poznaniacy), Kwiatkowski i Augustowski (bieczanie) oraz Wątorowski (łotr)
00:37:45 — współpraca Jajko i Zimy z partyzantami
00:41:45 — pomoc żywnościowa partyzantom
00:42:07 — opowieść o chlebie pieczonym przez matkę
00:43:00 — dalsza opowieść o schronieniu partyzantów w kwiatonowickich lasach oraz donosie do Niemców o ich pobycie
00:47:15 — niemieckie polecenie obstawy lasów i zastrzelenia wszystkich partyzantów
00:48:30 — ostrzeżenie partyzantów przez małego Józefa Grybosia, dzięki czemu żaden z nich nie ginie — 1944 rok
00:56:45 — kuchnia niemiecka na podwórku u Franciszka Grybosia
00:57:25 — historia młodego, żydowskiego chłopca przychodzącego do niemieckiej kuchni po zupę
01:02:25 — sauna niemiecka w opuszczonym domu w Kwiatonowicach
01:03:15 — pozwolenie niemieckiego komendanta na dokarmianie przesiedleńców z Poznania żywnością z polowej kuchni
01:06:57 — „i we wrogu znajdzie się przyjaciela"
01:06:57 — pobór koni do wojska niemieckiego
01:10:45 — aresztowanie Franciszka Grybosia przez bezpiekę — dziesięciomiesięczny pobyt w więzieniu, uniewinnienie podczas procesu
01:20:30 — zabawa chłopców w wojnę, znaleziony mauzer, donos po wyzwoleniu i ponowne aresztowanie na dwa miesiące — tym razem ojca Franciszka i syna Józefa